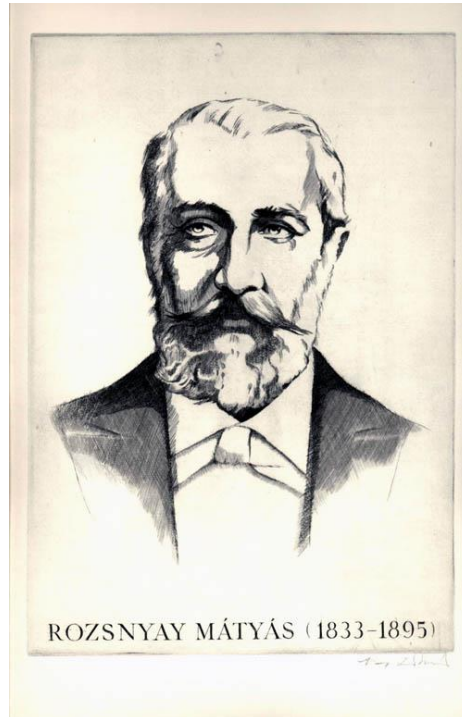

Rozsnyay Mátyás és a sakk

**Rozsnyay Mátyásnak sokat köszönhet a hazai sakkozás – bár talán erről kevesebben tudnak.
Versenysorozatunknak névadójának nem véletlenül őt választottuk.**

Rozsnyay Mátyás 1833. május 14-én, Szabadszálláson született. A hirosnaptar.hu így ír gyógyszerészeti tevékenységéről:

„A kecskeméti református kollégiumban elért jó eredményei lehetővé tették, hogy felvételt nyerjen a bécsújhelyi katonai akadémiára. Ezt azonban rövidesen otthagya és hazatérve a gyógyszerészi pályát választotta élethivatásának. Gyakornoki éveit a szabadszállási gyógyszertárban töltötte, egyetemi tanulmányait pedig részben Pesten, részben Bécsben végezte. Oklevelét elnyerve Kecskemétre került, id. Katona Zsigmond gyógyszertárába. Katona a város egyik nevezetes embere volt, nemcsak mint gyógyszerész, hanem mint szőlősgazda és gyümölcskertész is. Az ő hatása végig kísérte Rozsnyay egész életét.

Később kereste az önállóságot. Előbb Szabadszálláson, a Martinovits-féle gyógyszertárat kezelte, majd a Tolna megyei Zombán nyitott gyógyszertárat 1861-ben. Ebben a kis községben kevés elfoglaltsága adódott, szabadidejét önképzésre tanulásra és kutatásra fordította. Itt találta fel és hozta forgalomba azt a kinin-készítményt, amelynek nincs keserű íze, s ezért elsősorban a gyermekgyógyászatban alkalmazható. Kutatásait összefoglaló munkája a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók egri nagygyűlésen pályadíjat kapott, majd dolgozatát a fiumei nagygyűlés teljes terjedelmében közölte.

A fiatal gyógyszerész nevét találmánya egy csapásra ismerté tette. A világ minden részéről kapott megrendelést. A kis zombai patika forgalma annyira föllendült, hogy 1874-ben fölcserélhette azt egy aradi gyógyszerházzal. A Szentháromsághoz címzett patika mellett egy jól felszerelt laboratóriumot is berendezett, ahol folytathatta kutatásait. A következő években több más újszerű gyógyszerkészítménnyel is megajándékozta a világot, amelyekkel többek között Brüsszelben, Párizsban és Bécsben is aranyérmet nyert.”

Sakkos munkásságának megismerésére pedig a Wikipédia ad átfogó ismereteket:

Az 1850-es években fordult érdeklődése a sakk felé. A játék Magyarországon már akkor is nagy múltra tekintett vissza, de magyar nyelvű sakk-könyv nem állt az érdeklődők rendelkezésére.

Ennek szükségességét 1859 nyarán, a Vasárnapi Ujságban megjelent írásában vetette fel, amelyben bemutatta a sakk történetét, és méltatta általános európai népszerűségét. Megállapította ugyanakkor, hogy hazánkban nincs érdemének megfelelően elterjedve ez a játék, ezért kezdeményezte, hogy a Vasárnapi Ujság szenteljen a sakknak egy kis helyet az utolsó oldalán. Mivel az olvasók részéről erre igény mutatkozott, a hetilap néhány hónappal később, 1859. december 11-én megjelentetett egy végjátékkal kapcsolatos fejtörőt Rozsnyaytól. Ez volt az első sakkeladvány, amely helyet kapott egy magyar újságban.

A sakkbárátok számára talán ennél is nagyobb érdeme, hogy megalkotta a sakkozás ma is használatos magyar műszavait. A rovat leendő vezetőjének, Cseresnyés Istvánnak a tollából ekkor született meg a *játszma* szavunk is az akkoriban használatos, idegen hangzású *partie* helyett, az abban az időben már létező szakma és pászma szavak mintájára.

1860. január 1-jétől kezdve rendszeressé vált a lapban a sakkeladványok és -játszmák közlése (1921-es megszűnéséig több mint háromezer sakkelrejtvényt tett közzé az újság), s magának Rozsnyay Mátyásnak is több feladványa jelent meg a későbbiekben.

Rozsnyay már a fent említett cikkében utalt arra, hogy az asztalfiókja rejt egy sakkel kapcsolatos dolgot. Lefordította ugyanis Max Lange német író *Lehrbuch des Schachspiels* című, 1856-ban kiadott sakkel-könyvét. Munkájának kiadására 1860-ban, Pesten került sor. (Az előszót január 9-én írta Szabadszálláson, s a Vasárnapi Ujság olvasói a lap június 10-i számából értesülhettek a 80 krajcárért megvásárolható könyvecske megjelenéséről.) Címe a kor szokásainak megfelelően meglehetősen hosszú volt: *A sakkeljáték elemei. Vezérfonal a sakkeljáték megtanulására. Lange M. után. Kezdők számára.* Ezt a kiadványt több mint harminc évig úgy tartották számon, mint az első magyar nyelvű sakkel-könyvet. 1891-ben azonban előkerült egy 1758-ban kiadott, ismeretlen szerzőtől származó nyomtatott füzet, *Sách, avagy királyos játéknak szabott rend-tartási* címmel.”

Rozsnyay Mátyás 1895. augusztus 5-én halt meg Aradon.

Rozsnyay Mátyás Emlékversenyt 1965 óta rendez a Magyar Gyógyszertudományi Társaság és 1996 óta a Tolna megyei gyerekversenyeink is Rozsnyay Mátyás Emlékverseny néven futnak.